

**Дарё оқимини бошқариш фани,
мазмунни, ривожланиш тарихи**

Адабиётлар рўйхати

- 1. [I.V. Nagy](#), [K. Asante-Duah](#), [I. Zsuffa](#) Hydrological Dimensioning and Operation of Reservoirs: Practical Design Concepts and Principles, Springer; 2002 edition (January 31, 2002), U.
- 2. Расулов А.Р., Ҳикматов Ф.Ҳ. Умумий гидрология – Тошкент, “Университет”, 1995 – 175 б.
- 3. Никитин А.М. Водохранилища Средней Азии- Л.: Гидрометеоиздат, 1991.- 168 б.
- **Интернет сайтлар:**
- www.hydrology.bsu.edu.az ;
- www.books.google.com;
- www.tiim.uz/en/view/37;
- www.ncwater.org :

“Дарё оқимини бошқариш” фанининг **асосий мақсади** - сув омборлари ва қуруқликдаги бошқа сув манбаларида келажакда ишлайдиган юқори малакали кадрларни шакллантириш.

- **Фаннинг вазифаси:**

- дарёнинг ўзига хос хусусиятлари, Ўрта Осиё ва Ўзбекистондаги дарёларда оқимнинг тарқалишлари, дарёнинг худудий тақсимланиши, дарёлар режимининг асосий хусусиятлари, оқим миқдорига таъсир этувчи омиллар, дарёлар режимининг асосий хусусиятлари, дарё ҳавзаларининг тавсифлари, сув оқимини бошқариш ва ундан самарали фойдаланишни, мавжуд сув ресурсларини ҳисобга олишни, баҳолашни шунингдек, шу мақсадда яратилган усуллардан фойдаланишни ўргатишдан иборат.

Фаннинг ривожланиши ҳақида қисқача тарихий маълумотлар

- Эрамиздан олдин Мессопотомияда, Мисрда, Хитойда ва Ҳиндистонда: Мисрда Нил дарёси сув сатҳини кўтириб сувни бошқариш имконига эга бўлган, Хитойликлар йиллик сув ҳажмини гидротехника иншоотлари ёрдамида бошқарган;
- Ўрта Осиёда Зарафшон ва Мурғоб дарёларида сув ўлчаш кузатувлари олиб борилган;
- Ўрта Осиёда, хусусан Ўзбекистонда Хоразмда ёмғир сувларини тўплаш, ундан фойдаланиш ишлари олиб борилган, кейинчалик Бузсув, Салар, Эски анҳор, Туятортор каналлари қурилган;
- Гидрологик тадқиқотлар Европа ва Россияда давом этган, 1760 йилда М.В. Ломоносов ташаббуси билан дарёларда кузатув ишлари олиб борилган ва вертушкани биринчи конструкцияси ишлаб чиқилган.

- Хозирги кунда Ўзбекистон гидрометеорология илмий-тадқиқот институти бу соҳада илмий ишлар олиб бормоқда. Ушбу изланишларда замонавий усуллар ва замонавий ускуналардан фойдаланилмоқда.
- Кўп йиллик кузатув ва таҳлиллар республикамызда кузатилган селларнинг 40 % и Фарғона водийсига тўғри келишини кўрсатмоқда.
- Селлар асосан март – август ойларыда ўтишига қарамай, энг фаол ойлар апрел ва май ҳисобланади. Ушбу ойларда жами селларнинг 30 – 36 % и кузатилади.

Дарё гидрографлари

